

Műveltség és hagyomány. Studia ethnologica Hungariae et Centralis ac Orientalis Europae. I—II. Szerkesztette: *Gunda Béla*. Tankönyvkiadó Budapest 1960. Str. 391.

V »Omiki in izročilu«, letopisu etnološkega instituta univerze v Debrecenu, ki je pričel izhajati z dvojnimi letnikom, sodeluje 11 madžarskih in 7 tujih etnologov. Najbolj razgledani in vsestranski madžarski etnolog Béla Gunda poudarja v spremni besedi, da »za našo znanost poleg raziskavanja madžarske ljudske kulture tudi vzhodno- in srednjeevropska etnološka vprašanja ne morejo biti nevažna. Na nešteta vprašanja madžarske etnologije moremo odgovoriti le tedaj, če opravljamo svoje delo z ustreznim pogledom navzven. Naša etnološka izročila in naši novejši uspehi nas tudi obvezujejo, da pomagajo z lastnimi raziskovalnimi metodami in dosežki k jasnosti v prepletanju srednje- in vzhodnoevropske ljudske omike, ki simbolizira mirno sožitje ljudstev«.

Z objavo spisov zastopnikov tujih narodov je želel debrecenski institut ostvariti del tega sodelovanja, ki je potrebno za tako delo. Med prispevki madžarskih sodelavcev so splošnega pomena predvsem I. Ferenczija o animizmu in madžarskem gozdnem kultu, J. Szabadfalvija o madžarski črni keramiki in njenih vzhodnoevropskih zvezah (upoštevata tudi Slovenijo), J. Barabása o nastanku samotnih domov v srednji Evropi, V. Diószegija o spominih na šamanizem v madžarski ljudski kulturi.

Med tujimi sodelavci obravnavajo: R. Vuia romunska naselja in hiše, podpisani gorsko pastirstvo v Sloveniji (z 2 tlorisoma in 4 slikami), pokojni K. Moszyński zgodovinski razvoj pasti v srednji Evropi, V. N. Belicer mordvinsko nošo, K. Vakarelski vinogradniško orodje, V. Pražák razvoj srednjeevropskih hiš, G. S. Citaja pa gorsko poljedelstvo na Kavkazu.

Skoro vsi prispevki so ilustrirani in so jim dodani kratki nemški povzetki. Tako značaj kot namen zbornika pozdravljamo, našim strokovnjakom pa priporočamo, da se seznanijo s prispevki, ki obravnavajo njim bližje predmete. Saj tudi nam velja kot sosedom poziv, naj stalno spremljamo madžarsko strokovno literaturo.

Vilko Novak

Balassa Iván, A magyar kukorica. Néprajzi tanulmány. Akadémiai kiadó, Budapest, 1960. Str. 525.

Zajetna monografija o madžarski koruzi sestoji iz štirih delov. V prvem delu »Splošno o koruzi« (19—118) razpravlja avtor o njenem izvoru in njeni razširjenosti po svetu, posebej pa na Madžarskem in v sosednih deželah, o gospodarskih oblikah glede na koruzo ter besedni zaklad v zvezi s koruzo in njenimi deli, pri čemer upošteva poleg ostalih slovanskih jezikov tudi slovenščino. Pri tem nas posebej zanima, da postavlja avtor k številnim dosedanjim poskusom razlage besede koruza še novo v zvezi s pomenom turške besede *kokoros*, ki je 1. koruza, 2. velik neoblikovan predmet, pri čemer opozarja na slovenske izraze za koruzo: debelača, debelka, debelačnica, debelačina (ki mu jih je poleg ostalega gradiva posredoval podpisani), češ da so take in podobne besede prevedli kot kalke iz turščine.

V drugem delu o obdelovanju in shranjevanju koruze (119—336) seznanja knjiga — tudi z mnogimi risbami, slikami in kartami — z obliko motik in plugov na Madžarskem, z načini sušenja koruze, ob čemer so predstavljeni koruznjaki in vprašanje njih prevzema. Ta del je za etnologa nedvomno najpomembnejši, ker pokaže, kaj so Madžari prevzeli od sosedov in kaj so ustvarili svojega. — Krajši je tretji del o pridelovalnih odnosih v zvezi s koruzo, ki prinaša važne podatke z gospodarskega in družbenega vidika. V zadnjem poglavju je obdelana uporaba koruze v prehrani, krmiljenju i. dr.